

**UCHWAŁA NR XXIV/239/18
RADY MIEJSKIEJ W MYSZYŃCU**

z dnia 12 marca 2018 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Myszyniec na lata 2018-2021

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2017 r. poz. 1875, z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (j. t. Dz. U. z 2017 r. poz. 2187 z późn. zm)., Rada Miejska w Myszyncu uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Myszyniec na lata 2018-2021, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Myszynca.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Sławomir Świtaj

Załącznik do uchwały Nr XXIV/239/18

Rady Miejskiej w Myszyncu

z dnia 12 marca 2018 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY MYSZYNIEC NA LATA 2018-2021

SPIS TREŚCI

<i>1. WSTĘP</i>	<i>3</i>
<i>2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>4</i>
<i>3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ</i>	<i>15</i>
<i>4. FORMY OCHRONY PRAWNEJ ZABYTKÓW</i>	<i>16</i>
<i>5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO</i>	<i>18</i>
<i>6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY</i>	<i>41</i>
<i>7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT</i>	<i>52</i>
<i>8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>54</i>
<i>9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>59</i>
<i>10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>60</i>
<i>11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>61</i>
<i>12. MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>62</i>

1. WSTĘP

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY MYSZYNIC

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Myszyniec na lata 2018 – 2021 jest ukierunkowanie polityki Samorządu, służącej podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem Programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami
- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami Gminy, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa i figurujących w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Ochrona zabytków, dawnych materialnych i niematerialnych dóbr kultury jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa. w myśl art. 5 Konstytucji RP „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...). Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym. Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż „obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne”, z kolei art. 6 Konstytucji stanowi, że „...Rzeczpospolita Polska, stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury (...)”.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017 r., poz. 2187 z późn. zm.)

Obowiązująca Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 3, użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;
- 3) zabytek ruchomy – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt. 1;
- 4) zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany – powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy – przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Zgodnie z art. 89 organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

W art. 4 zapisano, iż ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5 wskazuje, iż opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ponadto, w art.6, ustawa definiuje m.in. podstawowe pojęcia z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. W myśl tejsze ustawy, ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

- 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi;
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi;
 - c) dziełami architektury i budownictwa;
 - d) dziełami budownictwa obronnego;
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi;
 - f) cmentarzami;
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni;
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- 2) zabytki ruchome będące w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;

- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego;
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.);
- f) instrumentami muzycznymi;
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodziela oraz innymi obiektami etnograficznymi;
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa;
- b) cmentarzyskami;
- c) kurhanami;
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto „ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej” (art. 6.2.).

Ustawa w art. 7 określa także formy i sposób ochrony zabytków.

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Szczegółowo określone obowiązki samorządu w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których samorząd jest właścicielem lub posiadaczem zawarte są w następujących artykułach: art. 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72.

Na mocy art. 21 ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Art. 22 ust. 4 stwierdza, iż „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.”. W ust. 5 tego artykułu zapisano, iż w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Jak wspomniano art. 87 Ustawy określa obowiązek samorządu, dotyczący sporządzania i uchwalania gminnego programu opieki nad zabytkami:

- program winien być opracowany na okres 4 lat,
- program służy celom określonym w Ustawie,
- program przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- z realizacji programu władze gminy sporządzają co 2 lata sprawozdanie, które przedstawiane jest radzie gminy.

Artykuły 18 i 19 nakazują samorządom uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego województwa.

Szczegółowo określone obowiązki samorządu w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których samorząd jest właścicielem lub posiadaczem zawarte są w następujących artykułach: art. 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72.

Dodatkowo należy wskazać odniesienia do zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zawarte w następujących aktach prawnych:

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.)

- *art. 7 ust. 1 pkt. 9*

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073).

Na mocy ustawy planowanie i zagospodarowanie przestrzenne musi uwzględnić m.in.: wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr

kultury współczesnej (art. 1. ust. 2, pkt. 4). Ustawa określa, iż studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinno w swej treści zawierać następujące elementy:

- uwzględnianie stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10, ust. 1, pkt. 4)
- określenie obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10, ust. 2, pkt. 4)

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego będącym aktem prawa miejscowego ustawa nakazuje obecność następujących elementów:

- obowiązkowe określenie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (art. 15, ust. 2, pkt. 3)
- obowiązkowe określenie zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 15, ust. 2, pkt. 4)
- określa się, w zależności od potrzeb, granice pomników zagłady oraz ich stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, określone w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (art. 15, ust. 3, pkt. 6)

Wymagania koncepcji ochrony zabytków uwzględnia się również na szczeblach wojewódzkim i krajowym planowania przestrzennego (art. 39, ust. 3, pkt. 2; art. 47, ust. 2, pkt. 2). Projekt planu wymaga uzgodnienia z właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2017 r. poz. 1332 z późn. zm)

W myśl tej ustawy jej przepisy nie naruszają przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 2. , ust 2 pkt. 3).

W art. 5, ust. 1 pkt. 7 oraz ust. 2 ustawa stwierdza, iż obiekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz nakazuje projektowanie i budowanie obiektów budowlanych i związanych z nim urządzeń zapewniające ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

W przypadku pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów budowlanych usytuowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską możliwe jest złożenie wniosku do właściwego ministra o zgodę na odstępnie od przepisów techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7 ustawy (art. 9, ust 3, pkt. 4).

Wg art. 30 ust. 2 w stosunku do prac budowlanych przy obiektach oraz obszarach niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, wymagane jest zgłoszenie do właściwego organu. W zgłoszeniu należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia. Do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie, o którym mowa w art. 32 ust. 4 pkt. 2, oraz, w zależności od potrzeb, odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami. W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada, w drodze postanowienia, na zgłaszającego obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia - wnosi sprzeciw, w drodze decyzji. Zgodnie z art. 32 ust. 1:

1. Pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego może być wydane po uprzednim:

- 1) przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko albo oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli jest ona wymagana przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 2) uzyskaniu przez inwestora, wymaganych przepisami szczególnymi, pozwoleń, uzgodnień lub opinii innych organów;
- 3) wyrażeniu zgody przez ministra właściwego do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa - w przypadku budowy gazociągów o zasięgu krajowym lub jeżeli budowa ta wynika z umów międzynarodowych.

Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie

tych robót, wydanego przez właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (art. 39, ust. 2).

Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków (art. 39, ust. 2).

W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 39, ust. 3).

Katalog działań budowlanych, w stosunku do których należy uzyskać pozwolenie budowlane, a które podlegają zgłoszeniu organowi budowlanemu określają kolejno art. 29, 29a, 30, 31 ustawy Prawo Budowlane. W stosunku do zamierzeń, które wymagają jedynie zgłoszenia zgodnie z art. 30 ust. 7 ustawy właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 z późn. zm.)

Określa ona, iż wśród zadań publicznych znajdują się działania m.in. w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4, ust. 1, pkt. 16).

Regulacje z tym związane zawarte są w art. 19, który określa prawa i obowiązki mieszkańców w zakresie realizacji wybranych przez nich działań, zarówno w ramach inicjatyw lokalnych, jak i za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Artykuł precyzuje też, iż jednostka samorządu terytorialnego zawiera na czas określony umowę o wykonanie inicjatywy lokalnej z wnioskodawcą.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519 z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami art. 71 ust. 3 tej ustawy przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych. Dotyczy to także krajobrazu kulturowego.

Art. 101 ust. 1 określa, iż ochrona powierzchni ziemi polega m. in. na zachowaniu wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.).

Jednym z celów ochrony przyrody jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień (art. 2, ust. 2, pkt. 5). Jako jedną z form ochrony przyrody w tym jej immamentnego składnika, jakim jest krajobraz ustawa ta przyjmuje w art. 6, ust. 1, pkt. 3 park krajobrazowy.

Zgodnie z art. 16, ust. 1, park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Zarówno ustanowienie parku krajobrazowego jak i nadanie mu statutu należą do prerogatyw sejmiku wojewódzkiego (art. 16, ust. 3, ust. 5).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147 z późn. zm.)

W świetle art. 6 pkt. 5 jednym z celów publicznych tej ustawy jest opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art. 13, ust. 4 jasno określa, że: sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości, jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Cenę nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50% (zgodnie z art. 67). Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę (art. 68, ust. 3). Identyczny zapis stosuje się w przypadku opłaty z tytułu użytkowania wieczystego jeżeli nieruchomość

gruntowa została wpisana do rejestru zabytków (art. 73, ust 4) oraz w przypadku opłaty z tytułu trwałego zarządu (art. 84, ust 4).

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1785 z późn. zm.).

Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt. 6 ustawa zwalnia od podatku od nieruchomości: grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Ustawa dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862)

Według zapisów tej ustawy zarówno państwo (art. 1 ust. 2) jak i organy jednostek samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4) sprawują mecenat nad działalnością kulturalną polegający m.in. na wspieraniu i promocji opieki nad zabytkami.

Do powyższych ustaw należy dołączyć akty prawne, które w całej swojej treści odnoszą się do zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Są to:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2017 r., poz. 972 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r., poz. 642 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1506 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r., poz. 2120).

Ostatni element to akty wykonawcze do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to:

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 (Dz. U. 2011 nr 113 poz. 661) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. W oparciu o art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków

- i opiece nad zabytkami rozporządzenie określa sposób prowadzenia powyższych rejestrów i wykazów,
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. W sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2017 r. poz. 1265),
 - Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 16 sierpnia 2017 r. W sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru (Dz. U. 2017 r. poz. 1674).

3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ

Przywołana na wstępie ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadza w tej materii szereg fundamentalnych definicji i pojęć. W myśl ustawy zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z ustawą opiece podlegają – bez względu na stan zachowania – zabytki pogrupowane w trzech kategoriach:

Zabytki nieruchome będące w szczególności:

- o krajobrazami kulturowymi,
- o układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- o dziełami architektury i budownictwa,
- o dziełami budownictwa obronnego,
- o obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- o cmentarzami,
- o parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- o miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność

wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki ruchome będące w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.),
- instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto, zgodnie z art. 6.2. ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

4. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTEKÓW

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Wpis do rejestru zabytków

Podstawą wpisu do rejestru zabytków jest decyzja administracyjna wydana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z wnioskiem o taki wpis może występować właściciel zabytku oraz użytkownik wieczysty gruntu na którym znajduje się zabytek. Również wojewódzki konserwator zabytków ma prawo wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków prowadzi odpowiedni wojewódzki konserwator zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru można wpisać także otoczenie oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków może wpisać także do rejestru historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Sprawy te reguluje *ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. rok 2011 Nr 113, poz. 661).

Pomnik Historii

Terminem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego naszego kraju. Rangę pomnika historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem na wniosek Ministra Kultury

i Dziedzictwa Narodowego. W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapkę obiektu.

Na elitarną listę Pomników Historii mogą zostać wpisane obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne. w roku 2017 w całym kraju było 70 miejsc i obiektów uznanych za pomnik historii.

Park kulturowy

Kolejną formą ochrony jest utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Podstawą jego utworzenia jest uchwała rady gminy, którą podejmuje się po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM:

KRAJOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2014-2017

Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 24 czerwca 2014 roku i jest efektem wykonania upoważnienia ustawowego, zawartego w artykułach 84 i 85, ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece

nad zabytkami i jest programem rozwoju określonym w artykule 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Myszyniec opiera się na założeniach programu krajowego, jednak są one dość ogólne w odniesieniu do zabytków z terenu gminy.

Jednym ze strategicznych założeń krajowego programu jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego. Program stwierdza, iż jakościowa przemiana w zakresie ochrony zabytków w Polsce może nastąpić jedynie dzięki łączeniu zasobów, lepszemu sieciowaniu struktur i działań organów ochrony zabytków.

Rolą programu krajowego jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie. Jak mówią zapisy tego dokumentu za realizację zadań związanych z ochroną zabytków odpowiedzialna jest zarówno administracja rządowa (wojewódzcy konserwatorzy zabytków oraz Generalny Konserwator Zabytków), jak również jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli oraz od stopnia zaangażowania tych podmiotów będą zależały realne efekty podejmowanych działań.

Głównym celem Programu jest „Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków”. Cel ten realizowany będzie poprzez trzy cele szczegółowe:

1. Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
2. Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
3. Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.

W ramach celu szczegółowego 1 wyznaczono następujące kierunki działania:

1. Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych,
2. Przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego,
3. Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską,
4. Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego,

5. Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych,
6. Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków,
7. Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.

W ramach celu szczegółowego 2 wyznaczono następujące kierunki działania:

1. Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach,
2. Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną,
3. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków,
4. Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.

W ramach celu szczegółowego 3 wyznaczono następujące kierunki działania:

1. Przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa,
2. Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych,
3. Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu,
4. Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

W treści założeń programu krajowego brak konkretnych odniesień do terenu gminy.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU DO ROKU 2030

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Dokument określa zasady polityki państwa w dziedzinie przestrzennego zagospodarowania kraju w perspektywie najbliższych kilkunastu lat.

Polityka przestrzennego zagospodarowania kraju realizuje cele rozwoju kraju w odniesieniu do całości przestrzeni polskiej. Biorąc pod uwagę nowy paradygmat polityki rozwoju cel strategiczny (ponadczasowy) polityki przestrzennego zagospodarowania kraju można określić następująco: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Tak sformułowany cel – przy doborze odpowiednich celów cząstkowych oraz instrumentów wdrożeniowych – realizowany jest przez wszystkie podmioty publiczne wykonujące zadania rozwojowe w zakresie swoich kompetencji na różnych poziomach zarządzania, w różnych obszarach tematycznych i w odniesieniu do różnych terytoriów.

Drogą do zapewnienia realizacji celu strategicznego polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i na wyodrębnionych terytoriach. W odniesieniu do diagnozy sytuacji, uwarunkowań oraz trendów rozwojowych sformułowano sześć wzajemnie powiązanych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030:

- Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;
- Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;
- Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;

- Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Koncepcja wskazuje, iż wzmocnienie ładu przestrzennego na poziomie zarządzania zasobem krajobrazów kulturowych i przyrodniczych będzie jednocześnie służyło wdrożeniu zapisów Konwencji Krajobrazowej Rady Europy. Podstawowymi formami ochrony krajobrazów powinny zostać formy dotychczas stosowane: parki krajobrazowe, pomniki historii, parki kulturowe oraz – dla obiektów rangi międzynarodowej – wpis na listę dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego UNESCO.

Stwierdzono, że promocja dziedzictwa kulturowego wpłynęła na wzrost rozpoznawalności i atrakcyjność polskiej przestrzeni. Dbłość o spuściznę kultury dawnych mieszkańców ziem polskich i wspieranie zachowanych tradycji lokalnych sprzyjają rozwojowi turystyki i wspomagają proces identyfikacji tożsamości kulturowej migrantów. Krajobraz ważny dla historii kultury jest chroniony na równi z krajobrazami charakterystycznymi dla regionów geograficzno- przyrodniczych w zintegrowanej z siecią przyrodniczą rozwiniętej sieci parków kulturowych i pomników historii.

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 – 2013 ORAZ UZUPEŁNIENIE STRATEGII NA LATA 2004 – 2020

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały zawarte w dokumencie o nazwie Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 (przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r.) oraz jego uszczegółowieniu „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020” (przyjętym w 2005 r.). Są to rządowe dokumenty tworzące ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, w połączeniu z perspektywami kolejnych okresów programowania Unii Europejskiej.

Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”. w programie zapisano następujące priorytety i działania:

➤ **Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe**

Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

- Działanie 1.1. Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków;
- Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

➤ **Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego**

- Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- Działanie 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granicę.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, opracowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2005 r., zawiera ważny z punktu widzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”.

Priorytet i tego Programu dotyczy rewaloryzacji zabytków nieruchomych i ruchomych. Celami tego priorytetu są:

- poprawa stanu zachowania zabytków,

- zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także liczby stanowisk archeologicznych),
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

5.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2012 – 2015

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami został przyjęty w celu efektywnego zarządzania, zachowania i promocji dziedzictwa kulturowego w województwie mazowieckim. Działania te zostaną realizowane w ramach priorytetu strategicznego „Zachowanie regionalnej przestrzeni kulturowej i kultywowanie tradycji jako podstawa budowania tożsamości kulturowej regionu i kształtowania postaw społecznych w sferze opieki nad zabytkami oraz wykorzystania dziedzictwa dla rozwoju regionu”. Na cel ten składają się cele operacyjne obejmujące szereg działań bezpośrednio dotyczących opieki nad zabytkami na poziomie gminy:

Cel I. Ochrona i zachowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionu.

Działanie 1. Ochrona i zachowanie wartości dziedzictwa materialnego poprzez:

- rewaloryzację i rewitalizację zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych;
- zapobieganie niszczeniu cennych obiektów, w tym zabezpieczenia przed pożarem, zalaniem, kradzieżą itp.;
- ochronę i zachowanie obiektów zagrożonych (szczególnych): architektury drewnianej, dworskiej, przemysłowej, obiektów budownictwa obronnego;
- wypracowanie wspólnie z samorządami lokalnymi programów ochrony zabudowy drewnianej (wiejskiej, małomiasteczkowej i uzdrowskiej);
- tworzenie płaszczyzny współpracy różnych podmiotów na rzecz usuwania zagrożeń systemowych i konfliktów w sferze opieki nad zabytkami;
- stworzenie we współpracy z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków bazy dotyczącej zagrożonych zabytków.

Działanie 2. Ochrona zabytków ruchomych.

Działanie 3. Ochrona zabytków archeologicznych poprzez:

- identyfikacja zabytków archeologicznych;
- wykonywanie zaleceń konserwatorskich podczas procesów inwestycyjnych;
- ochrona i zachowanie zagrożonych (szczególnych) zabytków archeologicznych, cmentarzysk oraz posiadających własną formę krajobrazową.

Działanie 4. Ochrona, dokumentacja i popularyzacja zasobów o szczególnej wartości decydujących o specyfice regionu (najcenniejszych i charakterystycznych) poprzez:

- wspieranie i inicjowanie prac badawczych i dokumentacyjnych najcenniejszych obiektów zabytkowych regionu;
- promocję najcenniejszych i charakterystycznych dla regionu obiektów i obszarów zabytkowych;
- propagowanie i wspieranie działań służących szybkiej aktualizacji i uzupełnienia wojewódzkiej i gminnych ewidencji zabytków.

Działanie 5. Ochrona i kreowanie krajobrazów kulturowych zachowujących tożsamość kulturową i walory krajobrazowe, w tym komponowanych ciągów zieleni.

Działanie 6. Kształtowanie i ochrona przestrzeni historycznych miast i wsi poprzez:

- kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca;
- rewaloryzacja zabytkowej zabudowy na obszarach historycznych;
- ochrona panoram zabytkowych miast i wsi;
- zachowanie osi widokowych i zapewnienie właściwej ekspozycji zabytków;
- ochrona i rewaloryzacja małej architektury i zespołów zieleni (komunalnej);
- dostosowanie nowej zabudowy do warunków krajobrazowych, lokalnych tradycji budowlanych i gabarytów zabudowy historycznej.

Działanie 7. Rewitalizacja historycznych ośrodków życia kulturalnego

Działanie 8. Pielęgnowanie tradycji i lokalnego folkloru w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego

Działanie 9. Popularyzacja i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa poprzez:

- digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego;
- promocję projektów zajmujących się digitalizacją i archiwizowaniem dokumentów i fotografii znajdujących się w rękach prywatnych;
- wspieranie rozwoju nowych form udostępniania zbiorów muzealnych;
- zwiększanie dostępności do zabytków poprzez warunkowanie dotacji do prac w obiektach, zabytkowych od publicznego udostępniania tych obiektów;

Cel II. Kształtowanie tożsamości regionalnej

Działanie 1. Utrwalanie i kształtowanie świadomości mieszkańców o historii i zasobach dziedzictwa kulturowego, w tym regionalnego i lokalnego oraz budowanie i pielęgnowanie wrażliwości na bogactwo przestrzeni kulturowej poprzez:

- tworzenie i rozwój ekspozycji regionalnych w instytucjach kultury;

Działanie 2. Kształtowanie regionalnej dumy w oparciu o zabytki architektury i budownictwa, krajobraz kulturowy, wydarzenia historyczne oraz działalność wybitnych osób poprzez:

- organizację konkursów dotyczących dziedzictwa i tradycji w celu rozwijania zainteresowań historią i dziedzictwem regionu;
- kreowanie wyobrażeń na temat tożsamości historycznej i kulturowej Mazowsza, z uwzględnieniem specyfiki lokalnej;

Działanie 3. Kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu (w ramach pasm turystyczno-kulturowych oraz wskazanych w PZPWM).

Działanie 4. Promocja walorów kulturowych regionu.

Cel III. Wzrost społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego regionu.

Działanie 1. Stymulowanie działań służących ochronie obiektów zabytkowych i promowanie najlepszych przykładów takich działań poprzez:

- premiowanie działań służących odzyskaniu obiektów zabytkowych zagrożonych zniszczeniem;
- organizowanie konkursów dla właścicieli obiektów zabytkowych, promujących właściwą opiekę nad obiektem oraz jego udostępnienie.

Działanie 2. Edukacja społeczeństwa w zakresie praw i obowiązków dotyczących opieki nad zabytkami poprzez:

- szkolenia dla radnych, urzędników, właścicieli i użytkowników zabytków, organizacji pozarządowych, w zakresie opieki nad zabytkami, m.in. przez Departament Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego;
- upowszechnianie wiedzy o prawach i obowiązkach właścicieli zabytków, organizacja szkoleń dla właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych.

Działanie 3. Stymulowanie i intensyfikacja współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i pozarządowym w działaniach na rzecz edukacji, promocji, podniesienia świadomości o zasobach i potrzebie zachowania dziedzictwa regionu.

Cel IV. Efektywne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego regionu oraz kreowanie pasm turystyczno-kulturowych.

Działanie 1. Wspieranie podmiotów posiadających w swoich zasobach znaczną liczbę zabytków w działaniach służących efektywnemu zarządzaniu obiektami zabytkowymi.

Działanie 2. Stymulowanie wykorzystania dziedzictwa kulturowego w obszarze przemysłów kultury i czasu wolnego.

Działanie 3. Kształtowanie pasm turystyczno-kulturowych

Działanie 4. Kreowanie produktów turystyki kulturowej w oparciu o tradycje historyczne

Działanie 5. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju lokalnego i regionalnego poprzez organizację wydarzeń kulturalno-historycznych w miejscach zabytkowych

Działanie 6. Adaptacja obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych

Działanie 7. Propagowanie korzyści płynących z wykorzystania dziedzictwa i krajobrazu kulturowego dla rozwoju regionalnego i lokalnego poprzez:

- tworzenie finansowych i pozafinansowych mechanizmów współpracy różnych podmiotów działających w sferze ochrony i promocji dziedzictwa regionu;
- włączenie organizacji pozarządowych w działania samorządu województwa służące opiece nad zabytkami.

W treści programu wojewódzkiego brak konkretnych związanych z terenem gminy.

Dokument został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 158/13 z dnia 28 października 2013 r. Określa ona najważniejsze kierunki rozwoju województwa poprzez wyznaczenie celów polityki wojewódzkiej.

Celem nadrzędnym strategii jest: Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim, wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe poprzez przyspieszenie wzrostu gospodarczego, generowanego przez rozwój produkcji i przemysłu ukierunkowanego na eksport, szczególnie w branży średniozaawansowanych i zaawansowanych technologii. W jego ramach wyznaczono cele strategiczne podzielone na sześć obszarów tematycznych.

Najważniejszym z punktu widzenia niniejszego opracowania jest obszar kultury i dziedzictwa, w ramach którego przeprowadzono analizę SWOT, wskazującą następujące silne strony województwa:

- bogate zasoby dziedzictwa kulturowego, m.in. zamki, pałace, dwory, zabytki militarne i miejsca pamięci narodowej
- bogate i różnorodne tradycje kulturowe
- liczne podmioty prowadzące działalność kulturalną, w tym instytucje krajowe
- duży ruch turystyczny w skali kraju, w tym zwłaszcza w Warszawie
- liczne imprezy kulturalne
- wysoka w stosunku do krajowej aktywność społeczna w zakresie opieki i ochrony wartości kulturowych.

Z kolei do słabych stron zaliczono:

- niskie poczucie tożsamości regionalnej
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych
- niewystarczający poziom informacji i promocji turystycznej regionu

- niski poziom cyfryzacji zabytków i utrudniony dostęp do materiałów i baz danych z tego zakresu
- niewystarczająca i nierównomiernie rozmieszczona baza turystyczna.

Pozostałymi elementami analizy SWOT były szanse i zagrożenia. Wśród szans wymieniono, m.in.:

- wzrost znaczenia turystyki w gospodarce krajowej i tworzeniu PKB
- rozszerzenie edukacji społecznej związanej z ochroną i opieką nad zabytkami
- wprowadzanie i upowszechnianie nowych technologii informacyjnych w dziedzinie kultury i turystyki
- zwiększenie zainteresowania turystyką w regionie w wyniku organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych o charakterze międzynarodowym.

Wśród zagrożeń znalazły się:

- niewystarczający poziom finansowania kultury
- brak skutecznych ram prawnych w zakresie rewitalizacji oraz ochrony i opieki nad zabytkami
- brak współpracy władz na różnych poziomach administracji w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego
- słaba promocja kultury w kraju i za granicą.

Na podstawie powyższej analizy wyznaczono cel ramowy Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia. Spośród działań w jego ramach wskazano następujące:

- Wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu;
- Kreowania miast jako centrów aktywności kulturalnej;
- Wspierania rozwoju przemysłu kreatywnego;

- Wykorzystania dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej;
- Upowszechnianie kultury i twórczości (w tym cyfryzacja zasobów dziedzictwa kulturowego)

Strategia nie zawiera odniesień do terenów gminy Myszyniec, niemniej Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest zbieżny z częścią priorytetów celu ramowego, zwłaszcza w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu, wykorzystania dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej, a także w upowszechnianiu kultury i twórczości. Powyższe cele zostały rozwinięte z zachowaniem podstawowych elementów ich znaczenia.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Dokument przyjęty został przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 7 lipca 2014 roku uchwałą nr 180/14.

Plan wyznacza kierunki polityki przestrzennej, które wraz z uwarunkowaniami przestrzennymi uwzględnia się w programach rozwoju i programach operacyjnych województwa. Celami tej polityki są:

- rozmieszczenie w przestrzeni inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z kierunkami polityki przestrzennej w oparciu o cele i zasady zagospodarowania przestrzennego województwa;
- ukierunkowanie działań dotyczących rozwoju gospodarczego, postępu cywilizacyjnego, kultury i ochrony środowiska, poprzez uwzględnianie uwarunkowań, szans i zagrożeń wynikających ze zróżnicowanych cech przestrzeni województwa;
- wpływaniu na zachowania przestrzenne podmiotów gospodarujących w przestrzeni, tak aby były one zgodne z ogólnymi celami rozwoju województwa.

W treści planu zawarto zasadę zrównoważonego rozwoju województwa, rozumianego jako taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces

integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania podstawowych potrzeb zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Między innymi wśród wielu zasad przyjęto: zasadę komplementarności ochrony wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu polegająca na tworzeniu pasm przyrodniczo-kulturowych.

Ochrona dziedzictwa kulturowego jest ważną częścią procesu kształtowania zrównoważonego rozwoju, realizowaną poprzez następujące ustalenia:

- zarządzanie zasobami dziedzictwa, ochronę i eksponowanie przestrzennych świadectw dziedzictwa, zwłaszcza najbardziej wartościowych zespołów i obiektów
- zachowanie różnorodności kulturowej województwa, kształtowanie tożsamości regionalnej i historycznej oraz zapewnienie dostępności do zasobów dziedzictwa zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Polityka opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej realizowana będzie poprzez następujące działania:

1) Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego regionu m.in. poprzez:

- ochronę i przywracanie wartości dziedzictwa materialnego o wyrazistej tożsamości, w tym rewitalizację i rewaloryzację zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych, a zwłaszcza architektury drewnianej, dworskiej, przemysłowej, obiektów budownictwa obronnego;
- eksponowanie w strukturze przestrzennej najcenniejszych zasobów dziedzictwa regionu;
- kształtowanie i ochronę systemu krajobrazów kulturowych zachowujących tożsamość kulturową i walory tradycyjnego krajobrazu;
- ochronę i kształtowanie struktur przestrzennych historycznych miast i wsi poprzez ochronę panoram i eksponowanie w sylwetach miejscowości dominant architektonicznych oraz kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca;

- rewitalizację i zabezpieczenie obiektów i układów przestrzennych;
- ochronę dziedzictwa archeologicznego;
- ochronę miejsc związanych z walkami narodowo-wyzwoleńczymi;
- ochronę i rozbudowę muzeów;
- zachowanie różnorodności kulturowej regionu: pielęgnowanie tradycji i lokalnego folkloru w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego, identyfikację oraz rozwój tradycyjnych form działalności gospodarczej, upowszechnianie „ginących zawodów”; ochronę miejsc kultu religijnego;
- popularyzację i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa, w tym wprowadzanie nowych form zwiedzania zabytków, wykorzystanie nowych technologii (digitalizacja zasobów);
- identyfikację dóbr kultury współczesnej o charakterze ponadlokalnym i ich ochronę poprzez ustalenia planów miejscowych.

2) Umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego, m.in. poprzez:

- kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych, wykorzystanie sieci miast historycznych oraz atrakcji krajobrazowo-architektonicznych dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej;
- kreowanie produktów turystyki kulturowej w oparciu o tradycje historyczne, w tym kultury i sztuki ludowej, tradycje ziemiańskie, tradycje rycerskie, religijne;
- tworzenie szlaków kulturowych wielkich artystów (znanych osobistości) Mazowsza np. malarzy, rzeźbiarzy, pisarzy;
- adaptację obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych;
- zagospodarowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową w celach dydaktycznych, naukowych i turystycznych;

- tworzenie płaszczyzn współpracy międzyregionalnej w zakresie zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego (tradycji historycznych, śladów osadnictwa, dziedzictwa kultury ludowej) dla rozwoju produktów turystyki kulturowej.

3) Kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego m.in. poprzez;

- kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu;
- stymulowanie partycypacji społecznej w podejmowaniu działań dotyczących zarządzania dziedzictwem kulturowym i służących ochronie obiektów zabytkowych oraz promowanie najlepszych przykładów takich działań;
- propagowanie korzyści płynących z dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz zachowania typowych dla regionu form budownictwa tradycyjnego;
- wspieranie działalności stowarzyszeń działających w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego regionu.

W ustaleniach dotyczące środowiska przyrodniczego, ochrony krajobrazu i środowiska kulturowego, w zakresie dziedzictwa kulturowego i jego ochrony - wyznaczone zostały następujące główne kierunki działań:

- wyodrębnienie w Planie obszarów „ochrony krajobrazów kulturowych”;
- określenie potencjału rozwojowego związanego z zachowaniem wartościowych elementów środowiska kulturowego (obiektów, struktur przestrzennych, krajobrazów kulturowych) oraz wskazanie przestrzeni mogących pełnić funkcje symboliczne i identyfikacyjne;
- wzmacnianie i eksponowanie funkcji symbolicznych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym oraz rewitalizacja i adaptacja historycznych i zabytkowych obiektów głównie na cele kulturowe;
- zachowywanie tradycyjnych wzorców zabudowy;
- ochrona i rewaloryzacja zachowanych obiektów zabytkowych i zespołów ruralistycznych.

Zwrócono także uwagę na fakt, iż podstawowym zagrożeniem historycznych centrów miast i wsi jest nadmierna presja urbanistyczna oraz sposób zagospodarowania i kształtowanie nowej zabudowy w sposób obcy dla tradycji i tożsamości miejsc, co jest szczególnie ważne w kontekście Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, który jasno określa konieczność zachowania odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni wiejskiej, szczególnie na terenie układów ruralistycznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Myszyniec jest komplementarny do Planu Zagospodarowania Województwa Mazowieckiego również w innych działaniach, takich jak:

- ochrona i przywracanie wartości dziedzictwa materialnego o wyrazistej tożsamości, w tym rewitalizację i rewaloryzację zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych, a zwłaszcza architektury drewnianej, dworskiej, przemysłowej, obiektów budownictwa obronnego;
- ochronę dziedzictwa archeologicznego;
- ochronę miejsc związanych z walkami narodowo-wyzwoleńczymi;
- zachowanie różnorodności kulturowej regionu: pielęgnowanie tradycji i lokalnego folkloru w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego, identyfikację oraz rozwój tradycyjnych form działalności gospodarczej, upowszechnianie „ginących zawodów”; ochronę miejsc kultu religijnego;
- popularyzację i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa, w tym wprowadzanie nowych form zwiedzania zabytków, wykorzystanie nowych technologii (digitalizacja zasobów);
- tworzenie płaszczyzn współpracy międzyregionalnej w zakresie zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego (tradycji historycznych, śladów osadnictwa, dziedzictwa kultury ludowej) dla rozwoju produktów turystyki kulturowej.

5.3 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE POWIATU

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OSTROŁĘCKIEGO

Na początek roku 2017 powiat ostrołęcki nie posiada opracowanego powiatowego programu opieki nad zabytkami.

5.4 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY MYSZYNIEC

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Myszyniec wskazane zostały zagadnienia i wytyczne konserwatorskie dotyczące wszystkich miejscowości gminy. Treść tych wytycznych wygląda następująco:

1. Stosowanie bezwzględnego priorytetu wymagań konserwatorskich w strefie konserwatorskiej A przez:

- zakaz realizacji obiektów kubaturowych w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła i placu przykościelnego,
- przyszłe trwałe zagospodarowanie całego obszaru A należy prowadzić po uzyskaniu ścisłych wytycznych konserwatorskich,
- zakaz realizacji masztów antenowych w celu ochrony krajobrazu kulturowego w strefie ochrony konserwatorskiej i właściwej ekspozycji obiektów zabytkowych.

2. Utrzymanie zasadniczych elementów rozplanowania oraz charakteru i skali zabudowy w strefie konserwatorskiej B. W strefie obowiązuje zachowanie historycznych linii zabudowy, zachowanie poziomów posadowienia parterów oraz zabudowy w układzie pierzei zwartych z bramami przejazdowymi i z zakazem wprowadzania form

architektonicznych dysharmonizujących z otoczeniem. Realizowane obecnie obiekty powinny nawiązywać do istniejącej zabudowy o cechach zabytkowych, wysokością zabudowy, układem elewacji i kształtem dachu.

3. Zachowanie cmentarza przez:

- wyłączenie terenu cmentarza z wszelkiej działalności inwestycyjnej nie związanej z funkcją lub rewaloryzacją obiektu,
- zachowanie i konserwację historycznych elementów ukształtowania terenu,
- zachowanie i konserwację starodrzewu, zabytkowych nagrobków, krzyży i innych elementów małej architektury,
- usuwanie elementów zniekształcających układ historyczny, takich jak samosiewy, wysypiska, wyrobiska,
- uwzględnianie lokalizacji cmentarza przy ustalaniu warunków zabudowy i zagospodarowywania terenów położonych w sąsiedztwie.

4. Zakaz prowadzenia działalności naruszającej podłoże gruntowe i wycinki drzew w strefie B1 oraz wskazanie na potrzebę wydzielenia tego miejsca z otaczającego zagospodarowania terenów.

5. Ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub ewidencji dóbr kultury, przez ich zachowanie i utrzymywanie w odpowiednim stanie technicznym. Wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone po uzyskaniu zezwolenia od wojewódzkiego konserwatora zabytków stosownie do przepisów szczególnych w tym zakresie.

6. Występowanie do wojewódzkiego konserwatora zabytków o wpisanie do rejestru obiektów umieszczonych w ewidencji dóbr kultury, a posiadających szczególnie cenny charakter zabytkowy i podejmowanie działań wspomagających utrzymanie takiego obiektu we właściwym stanie technicznym. W odniesieniu do dóbr kultury nie wpisanych do rejestru zabytków może nastąpić trzymiesięczne wstrzymanie wszelkich prac podjętych bez stosownego zezwolenia w celu dokonania wpisu do rejestru zabytków. Wydane na podstawie art. 28 ustawy o ochronie dóbr kultury zarządzenie o wstrzymaniu robót traci moc z samego prawa jeśli w tym czasie wpis do rejestru zabytków nie nastąpi.

7. Sukcesywna aktualizacja stanu ewidencji dóbr kultury.
8. Uwzględnianie, w pracach planistycznych i decyzjach administracyjnych wyników badań naukowych dotyczących środowiska kulturowego dokonanych na obszarze gminy, posiadających wpływ na ustalenia szczegółowe granic stref oraz wytycznych konserwatorskich.
9. Zakaz lokalizowania w sąsiedztwie zabytków obiektów uciążliwych i inwestycji, które mogą pogorszyć stan środowiska przyrodniczego oraz zakaz lokalizowania budynków zasłaniających widok na zabytek, a także obiektów dysharmonizujących przestrzennie i kompozycyjnie z tym zabytkiem.
10. Sprawdzanie aktualności stanu istniejącego obiektu z rejestrem zabytków lub ewidencją dóbr kultury i uzgadnianie z konserwatorem zabytków warunków zabudowy i zagospodarowaniu terenów, na których występują obiekty wpisane do rejestru zabytków lub terenów, na których występują obiekty wpisane do ewidencji dóbr kultury (art. 11 ust. 2 ustawy o ochronie dóbr kultury).
11. Zakaz wprowadzania w gminie budynków charakterystycznych dla innych regionów Polski i utrzymywanie charakteru zabudowy wsi kurpiowskiej.
12. Niezwłoczne zawiadamianie burmistrza lub starosty i wojewódzkiego konserwatora zabytków o ujawnieniu, podczas robót budowlanych i ziemnych, przedmiotu posiadającego cechy zabytku, z jednoczesnym zabezpieczeniem odkrytego przedmiotu i wstrzymaniu wszelkich robót mogących go uszkodzić lub zniszczyć. Przerwane roboty mogą być kontynuowane jeśli wojewódzki konserwator zabytków nie wyda stosownego zarządzenia w ciągu trzech dni od otrzymania zawiadomienia o odkryciu (art. 22 ustawy o ochronie dóbr kultury).
13. Zawiadamianie wojewódzkiego konserwatora zabytków, albo zarządu gminy lub powiatu o znalezieniu przedmiotu archeologicznego lub odkryciu wykopaliska z równoczesnym, odpowiednim ich zabezpieczeniem.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MYSZYNIEC NA LATA 2016-2026

Dokument precyzuje podstawowe kierunki rozwoju gminy poprzez wyznaczenie celów strategicznych oraz konkretnych przedsięwzięć (celów

operacyjnych) związanych z ich realizacją. Powinny one prowadzić do osiągnięcia określonego statusu gminy, uznanego przez jej społeczność za pożądany i atrakcyjny.

Do najważniejszych celów operacyjnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu należy zaliczyć cel operacyjny Kształtowanie tożsamości kulturowej regionu (w ramach celu strategicznego 2). W jego treści znajdują się następujące działania:

- Propagowanie kultury kurpiowskiej i innych elementów tożsamości regionu na szczeblu ponadregionalnym oraz budowanie marki regionu,
- Organizacja dla całego obszaru kurpiowskiego imprez wizerunkowych, które oparte są o tradycje i specyfikę regionu,
- Organizowanie spotkań, konferencji tematycznych, warsztatów, festynów i innych spotkań sprzyjających aktywizacji społeczeństwa połączonego z budową tożsamości regionalno – kulturowej,
- Promocja kultury regionalnej wśród mieszkańców
- Wspieranie interakcji z innymi kulturami poprzez nawiązywanie współpracy z ośrodkami kultury z innych regionów.

Działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego znajdują się również w innych celach operacyjnych, a należą do nich:

- Wspieranie lokalnych grup artystycznych.
- Odnowa i rewitalizacja zabytków historycznych gminy oraz nadanie im nowych funkcji wraz zachowaniem dotychczasowych walorów historycznych i kulturowych,
- Umacnianie pozycji i promocja stałych wydarzeń rozrywkowo-kulturalnych (m.in. Miodobranie Kurpiowskie).
- Promocja produktów regionalnych stanowiących wizerunek gminy np. miodów kurpiowskich, wyrobów twórczości ludowej.
- Poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych oraz nadanie im dodatkowych funkcji.

- Stworzenie Centrum Wycinanki Kurpiowskiej łączącego tradycję z innowacją i nauką.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY MYSZYNIC NA LATA 2016-2023

Gmina Myszyńiec przyjęła do realizacji Lokalny Program Rewitalizacji, który choć skupia się w dużej mierze na poprawie warunków życia lokalnej społeczności, to posiada również odniesienia do ochrony dziedzictwa kulturowego. Misją dokumentu jest rewitalizacja obszarów zdegradowanych, mająca na celu aktywizację społeczną i gospodarczą mieszkańców, prowadząca do poprawy warunków ich życia. Istotne jest także stworzenie na tych terenach atrakcyjnej przestrzeni zarówno dla mieszkańców, przedsiębiorców, jak i turystów.

W ramach programów rewitalizacyjnych do realizacji wskazano szereg projektów infrastrukturalnych oraz społecznych, a najważniejszym z nich z punktu widzenia niniejszego programu opieki nad zabytkami jest Ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez renowację Bazyliki Mniejszej oraz XVIII-wiecznej Dzwonnicy w Myszyńcu wraz z zagospodarowaniem terenu.

W ramach projektu powstanie zupełnie nowa oferta kulturalna, w tym unikalne w skali regionu muzeum. W dzwonnicy odbywać się będą warsztaty o szerokiej tematyce kulturalnej, cykl imprez np. „Myszynieckie Noce w Dzwonnicy”, „Nocne bicie dzwonów”, „Noc poezji w Dzwonnicy”, Zostanie wprowadzone wydarzenie podobne do „nocy muzeów”, czy „nocy konfesjonatów”. W bazylice umożliwione będzie zwiedzanie wieży widokowej, co w chwili obecnej jest niemożliwe. Celem głównym projektu jest rozwój społeczno-gospodarczy poprzez ochronę i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego regionu w celu rozwoju przedsiębiorczości.

6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY MYSZYNIC

6.1 CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY

Gmina Myszyniec zlokalizowana jest w województwie mazowieckim. Pod względem fizjograficznym położona jest w obrębie dwóch regionów fizyczno - geograficznych: Równiny Kurpiowskiej oraz Równiny Mazurskiej. W rejonie miejscowości Pełty i Myszyniec Stary przebiega mało widoczna granica zlodowacenia bałtyckiego (północnopolskiego). Lokalizacja gminy w północnej części historyczno - kulturowego regionu kurpiowskiego, znacznie zwiększa atrakcyjność regionu, ze względu na dominację takich obszarów jak łąki i pastwiska oraz zwarte kompleksy leśne. Położenie w północnej części regionu kurpiowskiego wpływa na rozpoznawalność tradycji kulturowych w całym kraju.

Gmina Myszyniec zlokalizowana jest w północnej części województwa mazowieckiego, w powiecie ostrołęckim. Od północy graniczy z gminą Rozogi, od zachodu z gminami Czarnia i Baranowo, a od południa z gminą Kadzidło. Powierzchnia gminy miejsko - wiejskiej wynosi 225 km², a w jej skład wchodzi 18 sołectw.

Lokalizacja Gminy Myszyniec w obrębie Równiny Kurpiowskiej, która stanowi rozległą, sandrową równinę pochyloną ku południowi usypaną przez wody wpływające z lodowca (zlodowacenie bałtyckie), jest niewątpliwie jej atutem. W powierzchnię sandru wcinają się nieregularne, podmokłe obniżenia wytopiskowe, będące obecnie dolinami (rzeka Rozoga i Szkwa), bądź ciekami. Gmina charakteryzuje się dużą powierzchnią kompleksów leśnych oraz zadrzewień wraz z łąkami i pastwiskami. Krajobraz urozmaicają także połączenia torfowisk z piaszczystymi wydymami.

Deniwelacje w obrębie gminy wynoszą ok. 30 m. Najwyżej położone miejsce charakteryzuje się wysokością ok. 137 m npm (okolice na zachód od wsi Charciabałda i na północ od wsi Myszyniec Stary) do ok. 109 m npm w okolicach wsi Zalesie.

Przez obszar gminy przebiegają rzeki Rozoga, wraz z trzema lewostronnymi dopływami (Pełtówka, Kanał Olszyny, Kanał Charciabałda) oraz Szkwa, stanowiąca wschodnią granicę gminy. Dodatkowo, przez obszar przepływa gęsta sieć drobnych cieków naturalnych, które stanowią dopływy wyżej wymienionych rzek. W regionie nie znajdują się żadne naturalne zbiorniki wodne, jednak w jego obrębie zlokalizowane są dwa zbiorniki sztuczne.

6.2 RYS HISTORYCZNY GMINY MYSZYNIEC

Tereny gminy Myszyńiec posiadają bogatą historię, nieodłącznie związaną z rozwijającą się tu od wieków kulturą kurpiowską.

Dzisiejsze miasto Myszyńiec powstało z połączenia dwóch osad, powstałych na terenie puszczy Zielonej, zwanej dawniej Zagajnicą. Mieszkający w niej Kurpie zajmowali się smolarstwem, bartnictwem, rudnictwem i myślistwem. Nigdy nie byli objęci pańszczyzną.

W XVII w. w puszczy osiedlili się jezuiti. Ich obecność miała chronić tutejszą ludność przed wpływami protestantyzmu, przenikającymi z Prus. W 1654 r. otrzymali oni przywilej na założenie kaplicy i osady misyjnej, którą nazwano Misją Myszyńską. Dzięki kolejnym przywilejom w osadzie powstała szkoła, karczma i browar. Odbływały się targi i jarmarki. Mimo puszczańskiego położenia miasteczka nie ominęły wojny i powstania toczące się w Rzeczypospolitej i w czasach zaborów. W 1708 r. mieszkańcy Myszyńca bronili się przed wojskami króla szwedzkiego Karola XII.

Na początku XVIII w. przy misji wyrosła nowa osada założona przez starostów ostrołęckich. Nazywano ją Martunowem albo Nowym Myszyńcem. Obie osady rywalizowały, co doprowadziło do zbrojnego wystąpienia mieszkańców Nowego Myszyńca przeciw jezuitom. Po kasacie zakonu jezuitów w 1773 r. misję zamieniono na probostwo. W 1789 r. w Nowym Myszyńcu mieszkało 23 rolników i 23 rzemieślników: 8 piekarzy, 8 garcarzy, 5 szewców i 2 garbarzy. W 1791 r. później miejscowość otrzymała prawa miejskie, a obie osady zostały połączone.

Po rozbiorach Polski Myszyńiec znalazł się w zaborze rosyjskim. W 1808 r. Myszyńiec liczył 1078 mieszkańców, w 1820 r. – 1215, w tym 291 Żydów. W miasteczku była garbarnia, browar, 3 młyny i rzeźnia. Wytwarzano tu także cenione przez kupców płótno oraz wszelkiego rodzaju wyroby bursztynowe. Bursztyn był na tych terenach wszechobecnym surowcem – znajdowano go w rzekach, wykopywano z gruntu. Kurpie szybko nauczyli się, jak lokalizować jego złoża i jak go obrabiać. Rząd carski stopniowo odbierał miastu przywileje, ludność zubożała, wielu wyjechało za granicę w poszukiwaniu zarobku. W 1863 r. miejscowi Kurpie wzięli udział w walkach

powstańczych pod dowództwem Z. Padlewskiego. Ostatecznie w 1869 r. Myszyniec utracił prawa miejskie.

W okresie międzywojennym Myszyniec nadal miał status wsi, a mieszkańcy utrzymywali się głównie z rolnictwa oraz w mniejszym zakresie z drobnego handlu i rzemiosła. Od 1915 r. posiadał połączenie kolejowe w postaci linii wąskotorowych wiodących do Łomży, Ostrołki i Kolna.

Druga wojna światowa przyniosła zagładę tutejszej społeczności żydowskiej. W 1940 r. okupant niemiecki połączył tutejszą sieć kolejek wąskotorowych z linią do Pup (ob. Spychowo). Jednak w 1973 r. cała sieć została rozebrana.

W 1993 r. Myszyniec odzyskał status miasta. Jak przez wieki, tak i teraz uważany jest za kulturalną stolicę Kurpiowszczyzny. Od 1999 r. przynależy do powiatu ostrołęckiego w województwie mazowieckim.

6.2 ZABYTKI NIERUCHOME i KRAJOBRAZ KULTUROWY GMINY

Gmina Myszyniec obfituje w interesujące obiekty zabytkowe, które znajdują się w rejestrze oraz ewidencji zabytków. Do rejestru zabytków wpisano następujące obiekty występujące na obszarze gminy:

- zespół kościoła parafialnego p.w. Świętej Trójcy - Kościół murowany (1909-1922) wykonany z gotyckiej cegły wypalanej w Dąbrowach (wpis do rejestru zabytków nr A-467 – dec. nr 329 z dnia 30.03.1981 r.). To neogotycki, pięcionawowy kościół halowy z transeptem oraz dwuwieżową fasadą. Po bokach wejścia głównego, we wnękach, znajdują się kamienne rzeźby barokowe Matki Boskiej z Dzieciątkiem oraz Chrystusa Salvatora Mundi. Ołtarz główny, ambona, konfesjonały i ławki neogotyckie pochodzą z początku XX w, a ołtarze boczne barokowe z rzeźbami św. biskupów i postaci alegorycznych z lat 1720-30. W wyposażeniu znajduje się osiem barokowych i barokowo-ludowych krucyfiksów oraz żelazny, kuty krzyż z XVII-XVIII w., a także rzeźbione feretrony z rzeźbami czterech aniołków.
- Dzwonnica murowana z 1708 r., remontowana w latach 1754 i 1863 r. oraz w XX w. (wpis do rejestru zabytków nr A-467 - dec. nr 25/81/131 z dnia 30.03.1981 r.).

Czworoboczna, na planie prostokąta, trzykondygnacyjowa, zwieńczona od wschodu i zachodu schodkowymi szczytami. W przyziemiu, we wnękach nad wejściem, barokowa rzeźbiona grupa Ukrzyżowania (XVIII w.). W murze kuny żelazne XVIII w.

- Stara część cmentarza parafialnego rzymsko-katolickiego, (wpis do rejestru zabytków nr A-532 - decyzja nr 212 z dnia 30. 01. 1986 r.).

Wokół obiektów zabytkowych utworzono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- Strefa "A" ochrony konserwatorskiej obejmuje teren cmentarza, zespołu kościelnego z plebanią oraz i przyległe tereny otwarte.
- Strefa "B" ochrony konserwatorskiej obejmuje ciąg ulicy Sienkiewicza na odcinku od ul. Reymonta do pl. Wolności oraz fragmentu ul. Bema i ciągu ulicy Stacha Konwy.
- W miejscu występowania byłego cmentarza żydowskiego utworzono strefę „B1” ochrony konserwatorskiej

W regionie zlokalizowane są także cmentarze i mogiły, które zostały wpisane do ewidencji dóbr kultury:

- Cmentarz wojenny z 1944 r. oraz mogiła żołnierza francuskiego walczącego w Armii Krajowej – Białusny Lasek.
- Cmentarz parafialny rzymsko - katolicki z 1795 r. z kwaterą prawosławną w południowo - wschodniej części cmentarza – Myszyniec.
- Były cmentarz żydowski z początku XIX w. – Myszyniec.
- Pomnik powstańców z 1863 r – Myszyniec.
- Mogiła żołnierza niemieckiego poległego w 1944 r. – Olszyny.
- Mogiła wojenna dwóch żołnierzy rosyjskich z 1944 – Wykrot.

W gminie zlokalizowane są także drewniane chaty kurpiowskie, które pochodzą z końca XIX i początku XX w. Stan techniczny obiektów jest bardzo zróżnicowany i

uzależniony od funkcji użytkowej obiektu. Większość obiektów jest jednak zagrożona samoistnym zniszczeniem, co może spowodować utracenie pierwotnych wartości materialnych. W całym regionie odnaleźć można kapliczki przydrożne i krzyże, które najczęściej powstawały dla upamiętnienia ważnych wydarzeń historycznych. Poza tym, na terenie gminy znajdują się 124 stanowiska archeologiczne.

WYKAZ OBIEKTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W GEZ Z TERENU GMINY

L.p.	Miejscowość	obiekt	adres / nr działki
1	Białusny Lasek	mogiła żołnierza francuskiego	3109
2	Białusny Lasek	cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich	87
3	Charciabałda	dom	Charciabałda 40
4	Drężek	dom	Drężek 27
5	Krysiaki	dom	Krysiaki 52
6	Myszyniec	stara część cmentarza parafialnego	715
7	Myszyniec	dzwonnica przy kościele	pl. kard. Wyszyńskiego
8	Myszyniec	kirkut	334
9	Myszyniec	kościół	pl. kard. Wyszyńskiego
10	Myszyniec	plebania	pl. kard. Wyszyńskiego
11	Myszyniec	miejsce bitwy	3080/2
12	Myszyniec	kamienica	Reymonta 2
13	Myszyniec Stary	kapliczka	724
14	Myszyniec Stary	dom	Myszyniec Stary 109
15	Olszyny	mogiła żołnierza niemieckiego	3195
16	Wolkowe	dom	Wolkowe 13
17	Wolkowe	dom	Wolkowe 45
18	Wykrot	mogiła żołnierzy rosyjskich	620/7
19	Wykrot	dom	Wykrot 18

6.3 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach terenów gminy Myszyniec. Środowisko kulturowe gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

Tematykę ochrony zabytków archeologicznych porusza art. 31. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który precyzuje, iż:

1. Osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, albo roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego, jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1 (który brzmi: „Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego udziela osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej zamierzającej realizować działania, o których mowa w art. 31 ust. 1a, dotacji na przeprowadzenie badań archeologicznych oraz wykonanie ich dokumentacji, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych działań.), pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne dla ochrony zabytków archeologicznych.
2. Szczegółowy zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych przy zabytku nieruchomym, o którym mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków ustala w drodze decyzji.

Egzemplarz dokumentacji badań, o których mowa w ust. 1, podlega po ich zakończeniu nieodpłatnemu przekazaniu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

WYKAZ STANOWISK WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.p.	Miejscowość	Nr na obszarze	Obszar AZP
1	Pełty	10	31-69
2	Pełty	11	31-69
3	Pełty	12	31-69
4	Pełty	13	31-69
5	Pełty	14	31-69
6	Kapuśniak	9	32-68
7	Kapuśniak	10	32-68
8	Abramowo	11	32-68
9	Abramowo	12	32-68
10	Pełty	14	32-68
11	Grundy	15	32-68

12	Pełty	2	32-69
13	Stary Myszyniec	3	32-69
14	Stary Myszyniec	4	32-69
15	Stary Myszyniec	5	32-69
16	Stary Myszyniec	6	32-69
17	Stary Myszyniec	7	32-69
18	Stary Myszyniec	8	32-69
19	Stary Myszyniec	9	32-69
20	Stary Myszyniec	10	32-69
21	Stary Myszyniec	11	32-69
22	Stary Myszyniec	12	32-69
23	Stary Myszyniec	13	32-69
24	Stary Myszyniec	14	32-69
25	Stary Myszyniec	15	32-69
26	Stary Myszyniec	16	32-69
27	Stary Myszyniec	17	32-69
28	Stary Myszyniec	18	32-69
29	Stary Myszyniec	19	32-69
30	Stary Myszyniec	20	32-69
31	Wolkowe	21	32-69
32	Wolkowe	22	32-69
33	Wolkowe	23	32-69
34	Rycyrki	1	32-70
35	Łysogórka	3	32-70
36	Zaborze	4	32-70
37	Budy	5	32-70
38	Budy	6	32-70
39	Zaborze	7	32-70
40	Glinki	8	32-70
41	Glinki	10	32-70
42	Cięck	11	32-70
43	Cięck	12	32-70
44	Cięck	13	32-70
45	Cięck	16	32-70
46	Dalekie	17	32-70
47	Dalekie	18	32-70
48	Dalekie	19	32-70
49	Dalekie	20	32-70
50	Dalekie	21	32-70
51	Dalekie	22	32-70
52	Wolkowe	23	32-70
53	Wolkowe	24	32-70
54	Wolkowe	25	32-70
55	Wolkowe	26	32-70
56	Kalkowe	27	32-70
57	Kalkowe	28	32-70
58	Wolkowe	29	32-70
59	Wolkowe	30	32-70
60	Wolkowe	32	32-70

61	Wolkowe	33	32-70
62	Wolkowe	34	32-70
63	Wolkowe	35	32-70
64	Wolkowe	36	32-70
65	Charciabałda	18	33-68
66	Świdwiborek	1	33-69
67	Białusny Lasek	2	33-69
68	Charciabałda	3	33-69
69	Zdunek	4	33-69
70	Białusny Lasek	6	33-69
71	Myszyniec	8	33-69
72	Myszyniec	9	33-69
73	Myszyniec	10	33-69
74	Charciabałda	12	33-69
75	Charciabałda	13	33-69
76	Zdunek	14	33-69
77	Zdunek	15	33-69
78	Wydmusy Grądy	16	33-69
79	Wydmusy Grądy	17	33-69
80	Wydmusy Grądy	18	33-69
81	Wydmusy Grądy	19	33-69
82	Wydmusy Grądy	20	33-69
83	Wydmusy Luźniki	21	33-69
84	Wykrot	1	33-70
85	Wykrot	2	33-70
86	Wykrot	3	33-70
87	Podwykrot	4	33-70
88	Podwykrot	5	33-70
89	Rycyrki	6	33-70
90	Wykrot	7	33-70
91	Wykrot	8	33-70
92	Wykrot	11	33-70
93	Rycyrki	12	33-70
94	Wykrot	14	33-70
95	Wykrot	16	33-70
96	Wydmusy	20	33-70
97	Wydmusy	21	33-70
98	Wydmusy	22	33-70
99	Wydmusy	23	33-70
100	Wydmusy	24	33-70
101	Wydmusy	25	33-70
102	Wydmusy	26	33-70
103	Wydmusy	27	33-70
104	Wydmusy	28	33-70
105	Wydmusy	29	33-70
106	Wydmusy	30	33-70
107	Lipniak	31	33-70
108	Gadomskie	7	33-71
109	Gadomskie	8	33-71

110	Gadomskie	9	33-71
111	Gadomskie	10	33-71
112	Zalesie Grądy	7	34-69
113	Zalesie Grądy	8	34-69
114	Zalesie Tabory	11	34-69
115	Olszyny Jaziska	15	34-69
116	Olszyny Stara Wieś	17	34-69
117	Olszyny Stara Wieś	18	34-69
118	Olszyny Stara Wieś	19	34-69
119	Olszyny Stara Wieś	20	34-69
120	Olszyny Stara Wieś	21	34-69
121	Olszyny Stara Wieś	22	34-69
122	Zawystawa	24	34-69
123	Zalesie	16	34-70
124	Zalesie	17	34-70

6.4 ZABYTKI RUCHOME

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Do najcenniejszych zabytków ruchomych należy wyposażenie kościoła parafialnego w Myszyńcu. Szczegóły na temat zabytków ruchomych z terenu gminy uzyskać można w archiwach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

6.5 ELEMENTY DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO

UNESCO definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Jest to pojęcie trudno definiowalne w stosunku do konkretnych wytworów kultury, jednak jego waga dla lokalnej społeczności jest ogromna, gdyż jest ono źródłem poczucia tożsamości i kulturowej ciągłości.

Dziedzictwo niematerialne obejmuje także przejawy zachowań kulturowych i ich wytworów, takie jak: tradycje i przekazy ustne (w tym język jako narzędzie przekazu), spektakle i widowiska, zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne, wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki, a także rzemiosła.

Myszyniec stanowi jedno z centrów kultury kurpiowskiej. Kurpie jako region słyną z rękodzieła ludowego, obok haftu bardzo popularne jest tam wycinankarstwo i bursztyniarstwo. Charakterystyczną wycinanką Kurpi jest jednobarwna leluja (symetryczne drzewo z motywami roślinnymi i zwierzęcymi), które tworzy się – tak jak w innych regionach – przy pomocy nożyc do strzyżenia owiec. Obok leluj, bardzo popularne są gwiazdy, wycinanki koliste, zdobione ażurowymi wzorami oraz motywami zwierzęcymi, głównie kogutami i pawiami.

Region Myszyńca charakteryzuje się również tradycjami związanymi ze strojem ludowym. Wyróżniamy dwa rodzaje kurpiowskich strojów ludowych, Puszczy Zielonej i Puszczy Białej. Bardziej popularnym i częściej spotykanym strojem jest ten pochodzący z Puszczy Zielonej. Obecnie stroje ludowe z Kurpi można obejrzeć na występach zespołów pieśni i tańca, a także w skansenach i muzeach. Stroje można również oglądać podczas uroczystości kościelnych, takich jak np. procesje, które są ważnym wydarzeniem

w parafiach. W okolicy Świąt Wielkanocnych w regionie utrzymywane są tradycje tworzenia palm wielkanocnych, cechujących się ogromnymi rozmiarami i dbałością o szczegóły.

Warto też zwrócić uwagę na tańce kurpiowskie, które są bardzo charakterystyczne i popularne, większość z nich zachowała się w niezmienionej formie, a inne uległy nieznacznej modyfikacji. Warto pamiętać, że tańce kurpiowskie to przede wszystkim żywołość, która cechuje tę grupę etnograficzną. Do najpopularniejszych tańców kurpiowskich należy zaliczyć: Powolniak, Okrągłak, Konik, Wyrwas, Olęder, Oberek Żuraw i Fafur.

Jedną z najważniejszych imprez kurpiowskich jest tzw. Miodobranie Kurpiowskie, które jest organizowane przez gminę Myszyniec poprzez Regionalne Centrum Kultury w Myszyńcu. W ramach imprezy odbywa się msza święta z elementami gwary kurpiowskiej, charakterystycznej dla regionu. Można zapoznać się z tradycjami kurpiowskimi, zakupić rękodzieła ludowe Kurpiów, obejrzeć występy artystyczne zespołów z tego regionu, a także skosztować lokalnych specjałów z miodem na czele.

Z innych wydarzeń związanych z kulturą kurpiowską należy wspomnieć o Nocy Sobótkowej, której głównym celem jest przegląd konkursowy przedstawień ukazujących zwyczaje sobótkowe na Kurpiach oraz o Jarmarku Kurpiowskim, który stanowi przegląd zespołów artystycznych i pozwala na utrzymanie tradycyjnych form muzykowania, tańca, śpiewu z terenu Puszczy Zielonej.

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT

Dla potrzeb lepszej diagnozy stanu istniejącego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zachowania obiektów zabytkowych oraz w celu sformowania priorytetów działań władz samorządowych opracowano analizę SWOT dla Gminy Myszyniec. Stanowi ona podstawę dla celów strategicznych wymienionych w rozdziale 8.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Położenie Gminy sprzyjające rozwojowi turystyki i agroturystyki, • Potencjał turystyki jednodniowej i weekendowej, • Dobra drogowa dostępność komunikacyjna w postaci głównych szlaków transportowych przebiegających przez Gminę, • Interesujące obiekty zabytkowe, • Zachowane obiekty sakralne oraz nekropole, • Utrzymanie w dobrym stanie większości obiektów sakralnych oraz obiektów użyteczności publicznej, • Pokrycie Gminy siecią szlaków turystycznych, • Obecność licznych elementów lokalnej kultury kurpiowskiej, • Korzystna lokalizacja Myszyńca w centrum obszaru Gminy, co wiąże się z jego dobrą dostępnością, • Obecność obszarów chronionej przyrody, • Odbywające się regularnie imprezy kulturalne, • Często aktualizowana strona internetowa gminy, zawierająca informacje dotyczące historii oraz zabytków regionu, • Zaktualizowana baza Gminnej Ewidencji Zabytków, • Udział Gminy w programie rewitalizacji, • Znana marka regionu Kurpiowszczyzny.	• Zanedbania w zakresie stanu technicznego części obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, • Niekontrolowane przebudowy i rozbiórki obiektów zabytkowych będących w posiadaniu osób fizycznych, • Trudności finansowe właścicieli obiektów zabytkowych, w szczególności właścicieli obiektów niewpisanych do rejestru zabytków, • Postępująca utrata walorów zabytkowych części obiektów wpisanych do GEZ, • Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego, • Duża odległość od siedziby województwa • Brak środków na prowadzenie dokładnych badań archeologicznych, architektonicznych i historycznych, • Intensywny ruch samochodowy na szlakach tranzytowych, • Degradacja elementów historycznych układów przestrzennych przez lokalizację nowej zabudowy, • Niewielka liczba miejsc noclegowych,
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zwiększenie środków budżetowych Gminy na działania związane z ochroną zabytków,	• Dalsza degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie elementów nowej zabudowy nie

• Pozyskiwanie wsparcia finansowego z wielu źródeł (w tym unijnych) na prace konserwatorskie zabytków, • Rozwój turystyki jednodniowej oraz weekendowej, • Rozwój usług turystycznych związanych z bliskością Ostrołęki, • Szersza promocja walorów kulturowych Gminy, • Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki budynków, • Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne, • Tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby, • Rozwój szlaków turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym, • Współpraca międzyregionalna oraz międzynarodowa obejmująca wspólne projekty, • Powstawanie i dalszy rozwój organizacji pozarządowych w sferze dziedzictwa kulturowego, • Tworzenie systemu informacji turystycznej oraz jednolitej identyfikacji wizualnej zabytków, • Komplementarność Programu Gminnego z Programem Opieki nad Zabytkami dla Województwa Mazowieckiego.	nawiązujących do historycznego charakteru, • Niewłaściwe działanie inwestycyjne lub ich brak, przyczyniające się do dalszej degradacji obiektów zabytkowych, • Niewłaściwe stosowanie nowych elementów budowlanych i technologii przy odnawianiu i remoncie obiektów zabytkowych, • nieskuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków i środowiska, • Zwiększony ruch turystyczny powodujący degradację substancji zabytkowej, • Zanieczyszczenie środowiska związane ze zwiększoną liczbą pojazdów, • Zanik tradycji i tożsamości lokalnej, związany ze zmianą stylu życia, • Brak wsparcia władz państwowych w wielu aspektach polityki samorządowej, w tym brak wsparcia finansowego w zakresie obiektów zabytkowych nie wpisanych do rejestru zabytków, • Częste zmiany prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz w zakresie innych przepisów prawa powszechnie obowiązującego, • Niestabilność finansów publicznych i przepisów z nimi związanych, • Akty wandalizmu. • Klęski żywiołowe (szczególnie powodzie)

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny Program Opieki nad Zabytkami formułuje szereg działań samorządu w zakresie opieki nad zabytkami z terenu Gminy. Wyznaczone kierunki i zadania uwzględniają specyfikę dziejów Gminy i charakter jego dziedzictwa kulturowego, są zgodne z celami wskazanymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a także komplementarne w stosunku do pozostałych dokumentów strategicznych, takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz strategia rozwoju gminy.

1. Dbłość o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy w Gminie

Polityka przestrzenna gminy powinna być zgodna z zasadami ochrony dziedzictwa kulturowego, w celu jak najlepszego zachowania obiektów zabytkowych.

Odbywać się to będzie poprzez:

- ściśle powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi gminy, takimi jak miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz innymi dokumentami programowymi;
- odpowiednią konserwację zabytkowej zieleni stanowiącej krajobraz kulturowy gminy;
- pielęgnację cmentarzy i miejsc pamięci wpisanych do gminnej ewidencji zabytków;

2. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków

W perspektywie na lata 2018-2021 gmina realizować będzie działania związane z aktualizacją zasobu gminnej ewidencji zabytków, polegające przede wszystkim na prowadzeniu rozpoznania i wprowadzaniu do kart ewidencyjnych zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów. Ważne będzie również włączanie do zasobu zabytkowego gminy ujawnionych w toku aktualizacji obiektów charakterystycznych dla zabudowy kurpiowskiej. Proces ten będzie na bieżąco konsultowany z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Na miarę środków finansowych przewiduje się również inwentaryzację obiektów małej architektury, takich jak kapliczki przydrożne i krzyże. W razie konieczności szczególnej ochrony obiektów zabytkowych przewiduje się też działania mające na celu zgłaszania zabytków typowanych do wpisu do rejestru zabytków.

3. Realizacja zadań inwestycyjnych dotyczących ochrony zabytków i wzrostu potencjału turystycznego:

W perspektywie na lata 2018-2021 gmina realizować będzie szereg projektów związanych z ochroną obiektów zabytkowych:

Nazwa projektu	Planowany czas realizacji	Szacunkowe koszt	Przedmiot	Źródła finansowania
Ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez renowację Bazyliki Mniejszej oraz XVIII-wiecznej Dzwonnicy w Myszyńcu wraz z zagospodarowaniem terenu – wzrost regionalnego potencjału turystycznego.	2018-2020	5.192.273,83	Projekt dotyczy ochrony obiektów zabytkowych oraz poprawy dostępności zasobów kultury. W ramach zadania zostanie wykonana w budynku kościoła m.in. renowacja fasady ceglanej wraz z uzupełnieniem tynków, renowacja 47 szt. witraży, wymiana 8 szt. żaluzji drewnianych, renowacja/wymiana posadzki oraz przebudowa wieży kościelnej na potrzeby wieży widokowej. Prace w budynku dzwonnicy polegać będą na poprawie stabilności obiektu, który obecnie znajduje się w bardzo złym stanie.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego (RPO WM 2014-2020)
Ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez renowację Bazyliki Mniejszej oraz XVIII-wiecznej Dzwonnicy w Myszyńcu wraz z zagospodarowaniem terenu – poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez rozwój i efektywne wykorzystanie.	2018-2020	1.673.777,90	Projekt ma na celu wzrost regionalnego potencjału turystycznego. W ramach zadania zostaną wykonane prace konserwatorskie zabytków ruchomych, ekspozycji i multimediiów w budynku kościoła. Wykonane zostaną ekspozycje i instalacje multimediiów w dzwonnicy.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego (RPO WM 2014-2020)
Konserwacja kolekcji zabytkowych feretronów z XVIII i XIX wieku, znajdujących się w Bazylice Mniejszej pw. Trójcy Przenajświętszej w Myszyńcu.	2018-2020	221.400,00	W ramach zadania zostanie wykonana konserwacja zabytków ruchomych w postaci feretronów, wpisanych do Rejestru Zabytków. Celem zadania jest ochrona zabytków przed dalszym niszczeniem oraz ich zakonserwowanie w taki sposób, aby dalej mogły służyć przeznaczeniu religijnemu.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)
Prace remontowe i konserwatorskie dotyczące Bazyliki Mniejszej oraz Dzwonnicy w Myszyńcu mające na celu zachowanie	2018-2022	100.000,00	Celem projektu jest ochrona zachowania, poprawa dostępności do zasobów kultury oraz promocja najcenniejszych obiektów zabytkowych.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)

dziedzictwa kulturowego Gminy Myszyniec.				
Prace remontowe i budowlane mające na celu poprawę wizerunku Miejsc Pamięci Narodowej.	2018-2022	100.000,00	Zakres zadania obejmuje wykonanie prac remontowych i budowlanych mających na celu ochronę dziedzictwa kulturowego przed dalszym niszczeniem oraz poprawę atrakcyjności wizualnej.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)
Konserwacja i renowacja zabytków ruchomych wpisanych do Rejestru Zabytków.	2018-2022	50.000,00	Zadanie dotyczy przeprowadzenia renowacji i konserwacji zabytków ruchomych z terenu gminy Myszyniec.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)
Odnawianie, poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych (w tym regionalnej zabudowy kurpiowskiej), służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego poprzez wpisywanie do GEZ oraz zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.	2018-2022	100.000,00	Celem zadania jest utrzymanie stanu dziedzictwa kulturowego i krajobrazu wiejskiego.	PROW (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich)

4. Odpowiednia ekspozycja i promocja najcenniejszych obiektów

W celu przyciągnięcia turystów na teren gminy niezbędne są działania poprawiające dostęp i atrakcyjność wizualną najcenniejszych obiektów zabytkowych. Wzbogaci to ofertę turystyczną, a także umożliwi tworzenie nowych produktów turystycznych. Przewiduje się następujące działania:

- stworzenie jednolitego systemu identyfikacji wizualnej w postaci oznaczeń, tablic, drogowskazów itp., w tym wykorzystania nowoczesnych technologii informatycznych (np. lokalizacji GPS);
- publikowanie folderów, ulotek oraz innych materiałów przybliżających mieszkańcom i turystom zasoby historyczne gminy;
- atrakcyjne przedstawianie obiektów za pomocą iluminacji, tworzenia punktów widokowych, prezentacji multimedialnych i muzycznych;
- dbanie o zawartość strony internetowej gminy poprzez umieszczenie informacji dotyczących zasobu zabytkowego;

- opracowanie mapy dziedzictwa kulturowego gminy, także z wykorzystaniem systemu informacji przestrzennej.

5. Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem turystyki jednodniowej i weekendowej

Obiekty historycznego dziedzictwa są jednymi z najistotniejszych elementów strategii promocyjnej gminy. Niezbędne jest zatem tworzenie nowych oraz rozwój istniejących produktów turystycznych przeznaczonych dla odwiedzających gminę turystów. Z racji względnie dobrej dostępności komunikacyjnej gminy skupić się należy w dużej mierze na propozycjach dla turystów przebywających na terenie gminy przez krótszy czas. Do najważniejszych działań gminy w tym zakresie należeć będzie:

- rozwijanie istniejących produktów turystycznych opartych na szlakach turystycznych, kulturowych lub ścieżkach edukacyjnych;
- promocja różnych form turystyki – turystyka piesza, rowerowa, konna, motoryzacyjna;
- tworzenie nowych produktów, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych form turystyki bądź aktywności mogących przyciągnąć turystów - np. turystyka eksploracji, geocaching, gry miejskie, gry wojenne;
- organizacja lub kontynuacja organizacji imprez masowych, związanych z lokalnym zasobem zabytkowym i kulturalnym;
- organizacja imprez lokalnego zasięgu, przybliżających mieszkańcom gminy i regionu wartości historyczne gminy;
- postawienie na innowacyjność projektów w celu wyróżnienia się spośród miast konkurencyjnych;

6. Promocja gminy na forum krajowym i zagranicznym

Bardzo ważnym elementem w procesie promowania dziedzictwa kulturowego jest zachowanie odpowiednich zasad public relations. Gmina Myszyniec przyjęła następujące założenia swojej polityki promocyjnej:

- walory zabytkowe i kulturowe są jednym z podstawowych elementów promocji Gminy na różnego rodzaju targach, sympozjach i konferencjach;

- nawiązywanie współpracy w zakresie dobrych praktyk w ramach partnerstwa krajowego i zagranicznego przyczyni się do lepszego wykorzystania zasobów kulturowych gminy;
- udziały w konkursach na najlepiej zadbane zabytki, najciekawszy produkt turystyczny itp. wypromują użytkowników dbających o obiekty zabytkowe;
- współpraca z mediami, zarówno tradycyjnymi, jak i internetowymi przyczyni się do lepszego postrzegania zasad ochrony dziedzictwa kulturowego wśród mieszkańców i turystów.

7. Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem tradycji Kurpiowszczyzny

W celu jak najszerszego przybliżenia zasad ochrony dziedzictwa kulturowego dla mieszkańców gminy planuje się następujące działania:

- wspieranie działalności instytucji kultury i organizacji pozarządowych podejmujących zadania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- organizacja spotkań, mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat lokalnego dziedzictwa kulturowego;
- wsparcie akcji mających na celu odrestaurowanie lub uporządkowanie obiektów zabytkowych, cennych z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz propagowanie lokalnej kultury i tradycji dziedzictwa kulturowego gminy;
- wprowadzenie elementów przybliżających lokalną kulturę i tradycję w działalność placówek edukacyjnych, kulturalnych, bibliotek, świetlic itp.
- organizacja cyklicznych imprez związanych z kulturą kurpiowską, takich jak np. jarmarki, festyny itp.

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania opisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Myszyniec powinny być realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, właścicieli oraz zarządców obiektów, parafie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, w ramach posiadanych przez te jednostki kompetencji, praw i obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów prawnych.

Ze strony gminy Myszyniec zadania będą wykonywane bądź wspierane przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, przedszkola, placówki kultury – np. biblioteka) oraz Urząd Miejski w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków),
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, środki budżetowe na zadania własne z przeznaczeniem na remonty i modernizacje zabytków wpisanych do rejestru zabytków, jak i będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie ze środków zagranicznych i krajowych, nagrody, ulgi finansowe),
- społeczne (działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji, działań sprzyjających tworzeniu miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz rozwojem turystyki),
- kontrolne (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego – gminnej ewidencji zabytków),
- koordynacji (m.in. poprzez realizacje projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi).

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na mocy art. 87 ust. 1 i ust. 5 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat od momentu przyjęcia przez Radę Gminy (Miasta). Co 2 lata wójt (burmistrz, prezydent) sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy (Miasta). Wskazane jest aby sprawozdania z realizacji Programu były przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym np. poziom (w % bądź liczbach):

- wydatków budżetu na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach,
- liczba obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych,
- liczba wydanych wydawnictw, liczba szkoleń, imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 - Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym. Kwestię finansowania określa art. 71 pkt. 2 w/w Ustawy.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje ministra kultury oraz programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- dotacje wojewódzkie,
- dotacje powiatowe,
- dotacje gminne,
- inne źródła.

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych (RPO, PROW, Program Infrastruktura i Środowisko),
- Fundusz Norweski i EOG.

12. MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MYSZYNIEC

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Myszyniec jest dokumentem długofalowym, zapisy w nim zawarte powinny być brane pod uwagę we wszelkich działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie gminy. Konsekwentna realizacja założeń Programu przyczyni się do poprawy jakości środowiska kulturowego, wzrostu nakładów finansowych na inwestycje związane z obiektami zabytkowymi (zarówno w przypadku osób prywatnych, administracji publicznej, jak i organizacji pozarządowych), szerszej promocji gminy i przyciągnięcia turystów, a także do wzrostu świadomości regionalnej mieszkańców i poprawy ich sytuacji materialnej.

W sporządzanych co cztery lata aktualizacjach Programu powinny znajdować się odniesienia do uaktualnionych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, zawartych w innych dokumentach strategicznych gminy, zwrócić też należy uwagę na wyszczególnienie obowiązujących w danym momencie aktów prawnych.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami kładzie szczególny nacisk na wykorzystanie istniejących źródeł finansowania inwestycji związanych z opieką nad zabytkami, intensywne działania w obszarach najbardziej atrakcyjnych historycznie, promocję dziedzictwa kulturowego oraz wypracowanie odpowiednich schematów współpracy administracji samorządowej z właścicielami obiektów zabytkowych.

Biorąc pod uwagę korzystne położenie Gminy Myszyniec oraz obiekty posiadających wartości zabytkowe Gminny Program Opieki nad Zabytkami stanowić będzie pomocne narzędzie w ukierunkowaniu polityki gminnej w zakresie rozwoju turystyki, promocji i ochrony dziedzictwa kulturowego, prowadzonej w sposób uporządkowany i długoterminowy. Wszystkie te elementy przyczynią się do postrzegania Gminy Myszyniec, jako przyjaznej turystom i inwestorom, dumnej ze swoich walorów zabytkowych oraz dbającej o własne dziedzictwo kulturowe i historyczne.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (j. t. Dz. U. z 2017 r. poz. 2187 z późn. zm.), Burmistrz sporządza na okres czterech lat gminny program opieki nad zabytkami. Program ten na podstawie art. 87 ust. 3 cytowanej wyżej ustawy zostaje przyjęty przez Radę Miejską, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie po zapoznaniu się z „Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Myszyniec na lata 2018-2021”, pismem z dnia 29.01.2018 r., Nr DO.5120.1.2018, pozytywnie zaopiniował przedstawione w „Programie ...” kierunki i działania w zakresie dotyczącym ochrony zabytków.

W programie zawarta jest gminna ewidencja zabytków (GEZ), w której znajdują się zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz inne zabytki nieruchome wytypowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Program opieki nad zabytkami Gminy Myszyniec na lata 2018-2021 uwzględnia m.in. uwarunkowania ochrony zabytków w gminie, problemy, jakie dotyczą ochrony zabytków oraz możliwości finansowania inwestycji, w celu poprawy stanu zachowania zabytków.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Sławomir Świtaj